

DATUM
2018-09-26
ERT DATUM
2018-06-01

DIARIENR
2018/121-4
ER BETECKNING
N2018/02915/BB

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett gemensamt bostadsförsörjningsansvar (SOU 2018:35)

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om en ny bostadsförsörjningslag och vissa delar i en ny bostadsförsörjningsförordning. Vi håller med utredningen om att bostadsbristen i många kommuner är bekymmersam, särskilt för hushåll med små ekonomiska resurser. Men vi tror inte att utredningens förslag om ett nytt arbetssätt kommer att bidra till att minska bostadsbristen i någon större omfattning. Förslagen kommer i praktiken att innebära fler involverade aktörer, mer komplicerade analyser och mer administration. Vi ser också en risk för att lagen och ansvarsförhållandena blir otydligare med utredningens förslag. Sammantaget är vi därför tveksamma till om den förväntade nyttan med ett nytt arbetssätt kommer att överväga ökade årliga kostnader på minst 40 miljoner kronor.

I det följande utvecklar vi våra ställningstaganden. Vi koncentrerar oss på några av huvudlinjerna i det föreslagna arbetssättet samt de statliga myndigheternas förändrade uppgifter och förutsättningarna för dessa.

Ny bostadsförsörjningslag skapar otydlighet om ansvar

- Statskontoret avstyrker förslaget om en ny bostadsförsörjningslag.

Utredningen vill med sitt förslag till ny lag ge uttryck för att bostadsförsörjningen är ett gemensamt ansvar för det offentliga. Den nya lagen ska därför reglera uppgifter och arbetssätt för fyra aktörer på tre politiska nivåer. Vi ser en risk för att det blir otydligt vem som faktiskt ansvarar för bostadsförsörjningen. Kommunernas uppgifter och ansvar får i den föreslagna lagtexten närmast en underordnad roll i förhållande till staten och regionerna när det i praktiken är kommunerna som har både befogenheter och verktyg för att skapa förutsättningar för bostadsförsörjningen. Otydligheterna om vem som har ansvar för vad förstärks av att utredningen i lagtexten använder sig av vaga begrepp som ”insatser från det allmänna” och ”samhällets stöd”.

Enligt nuvarande bostadsförsörjningslag är det tydligt att kommunerna ansvarar för att skapa förutsättningar för att *alla* invånare i kommunen ska kunna leva i goda bostäder. För att lösa den uppgiften behöver kommunen ha ett helhetsperspektiv på den lokala bostadsmarknaden vad gäller såväl utbud som efterfrågan och balansen däremellan. Efterfrågan är inte bara ett uttryck för ett otillfredsställt behov utan också för önskemål, betalningsförmåga och betalningsvilja. Om förslaget till ny lag blir verklighet riskerar detta viktiga helhetsperspektiv på bostadsförsörjningen att försvinna. Utredningens slutbetänkande är i hög grad inriktat på hushåll som har en svag ställning på bostadsmarknaden. En planering som ger dessa hushåll en god bostad är självklart en viktig uppgift för kommunerna. Men vi bedömer att lagtexten får viss slagsida mot att kommunerna framför allt ska planera för inkomstsvaga hushåll som behöver stöd från det offentliga för att lösa sina bostadsbehov. Vi tror inte det ligger i linje med lagstiftarens intentioner.

En bättre bild av läget på bostadsmarknaden

- Statskontoret tillstyrker delvis förslaget om att Boverket får ett utvidgat uppdrag att bedöma utbud och behov av bostäder på nationell nivå och på länsnivå, men avstyrker att myndigheten ska beräkna behovet av insatser från det allmänna i ekonomiska termer.

Statskontoret instämmer i att staten behöver ha en god bild av läget på bostadsmarknaden för att kunna bedöma hur utbudet och efterfrågan kommer att utvecklas och om det finns skäl för regeringen att vidta åtgärder. Vi instämmer också i att Boverkets analyser och bedömningar behöver utvecklas så att de kan ge kommunerna ett bättre stöd för sin planering och att de kan se möjligheter till samordning med andra kommuner. I ett sådant sammanhang är det också viktigt att berörda parter så långt möjligt använder sig av samma begrepp. Boverket bör därför få i uppdrag att ta fram gemensamma definitioner.

Samtidigt är vi tveksamma till om Boverket med rimlig träffsäkerhet kan göra den typen av långsiktiga bedömningar av utvecklingen som utredningen efterlyser. Det är väl känt att det finns stora brister i statistiken och andra underlag. Det medför att myndigheten behöver göra en rad antaganden och kompletterande undersökningar. Vi noterar också att utredningen bedömer att Boverket kommer att behöva både extra medel och extern kompetens som stöd för att bygga upp de komplicerade beräkningsmodeller som uppgiften skulle kräva. Vi rekommenderar därför regeringen att i ett första steg ge Boverket i uppdrag att undersöka möjligheterna att genomföra den typen av bedömningar som utredningen efterfrågar. Boverket bör också beräkna kostnaderna för både uppbyggnad av beräkningsmodellen och den

kontinuerliga uppdateringen av beräkningarna. Kostnaderna behöver vägas mot nyttan för både staten och kommunerna.

Statskontoret avstyrker att Boverket ska beräkna behovet av insatser från det allmänna i ekonomiska termer och bedöma vilka resurser som länsstyrelserna ska tilldelas för att ingå avtal med kommunerna. Sådana ekonomiska beräkningar kommer sannolikt att bli ännu mer komplicerade att genomföra än beräkningarna och bedömningarna av bostadsbristen. Vi ifrågasätter också nyttan med sådana beräkningar. Det framgår inte närmare av betänkandet vilka typer av insatser som utredningen anser att staten bör stödja.

Länsstyrelserna får förändrade uppgifter

- Statskontoret avstyrker att länsstyrelsernas uppgift att analysera bostadsmarknaden och verka för samordning av kommunerna i länet överläts till regionerna.

Statskontoret anser att utredningen inte har visat att regionerna skulle vara bättre lämpade än länsstyrelserna att svara för samordning och analys. Det framgår till exempel inte av betänkandet hur väl länsstyrelserna har utfört uppgifterna sedan de infördes i bostadsförsörjningslagen 2014 och vad som skulle krävas för att de eventuellt ska kunna utföra dem bättre. Länsstyrelserna har under lång tid följt kommunernas arbete med bostadsförsörjningen genom både sin stödjande och uppföljande funktion. Av utredningens kartläggning framstår det som att länsstyrelserna har en god bild av situationen i kommunerna. Vi bedömer att det finns en risk för att den föreslagna förändringen försämrar länsstyrelsernas möjligheter att stödja kommunerna.

De flesta regioner kommer med förslaget att få två nya uppgifter som kräver en uppbyggnad av kvalificerad kompetens och mer resurser. Utredningens beräkningar visar också att det är denna förändring som medför de allra största kostnaderna med det nya arbetssättet.

- Statskontoret avstyrker att länsstyrelserna inom ramen för tilldelade resurser ska sträva efter att ingå avtal med kommuner och andra parter om att genomföra insatser som kräver kommunal medverkan.

Statskontoret anser att utredningen inte tillräckligt ingående har belyst och diskuterat konsekvenserna för såväl staten som kommunerna av att övergå från en generell statlig bidragshantering till en modell med civilrättsliga avtal om riktade bidrag för kommunanpassade insatser. Vi bedömer att detta kräver att regeringen för det första beslutar att staten över huvud taget ska stödja kommunerna finansiellt och för det andra vilka typer av insatser som

kan få stöd. Den nya uppgiften för länsstyrelserna kräver också att länsstyrelserna bygger upp ny kompetens. Eftersom den tänkta förändringen inte är tillräckligt utredd avstyrker vi förslaget.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg och utredare Annika Gustafsson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Annika Gustafsson